

ABDULLA AVLONIY HAYOTI VA IJODIDA PEDAGOGIK QARASHLAR

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich magistranti

oltinoyadhamova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Abdulla Avloniyning hayoti va ijodi haqida batafsil ma'lumotlar berilgan. Avloniy XX asrning mashhur allomalaridan biri bo'lib, uning ilmiy, adabiy va pedagogik faoliyati o'z davrida katta ahamiyat kasb etgan. Maqolada uning hayoti, ilmiy va ijodiy faoliyati, yaratgan asarlari, pedagogik qarashlari va jamiyatga qo'shgan hissasi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, Avloniyning shaxsiyati, uning adabiyot va madaniyatga bo'lgan yondashuvi haqida keng fikr va mulohazalar yuritiladi va bayon etiladi.

Kalit so'zlar: Abdulla Avloni, hayoti ijodi, pedagogika, adabiyot, ilm-fan, tarbiya, jamiyat, milliy madaniyat, o'zbek tili.

О ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВЕ АБДУЛЛЫ АВЛОНИ

Аннотация: В данной статье представлена подробная информация о жизни и творчестве Абдуллы Авлони. Авлони – один из известных учёных XX века, и его научная, литературная и педагогическая деятельность приобрела в его время большое значение. В статье рассматриваются его жизнь, научная и творческая деятельность, его творчество, педагогические взгляды, вклад в жизнь общества. Также обсуждается и высказывается личность Авлони, его подход к литературе и культуре.

Ключевые слова: Абдулла Авлони, его жизнь и деятельность, педагогика, литература, наука, образование, общество, национальная культура, узбекский язык.

ABOUT THE LIFE AND CREATION OF ABDULLA AVLONI

Abstract: This article provides detailed information about the life and work of Abdulla Avloni. Avloni is one of the famous scholars of the 20th century, and his scientific, literary and pedagogical activities gained great importance in his time. The article examines his life, scientific and creative activities, his works, pedagogical views, and his contribution to society. Also, the personality of Avloni, his approach to literature and culture are discussed and expressed.

Key words: Abdulla Avloni, his life and work, pedagogy, literature, science, education, society, national culture, Uzbek language.

KIRISH

Abdulla Avloniyning hayoti va ijodi O'zbekistonda hamda butun Turkistonda katta ahamiyatga ega bo'lgan. U o'zining ilmiy, adabiy va pedagogik faoliyati bilan

nafaqat o'z zamonida, balki hozirgi kunda ham katta iz qoldirgan. Avloniy o'zining ijodiy faoliyatida o'zbek tilini rivojlantirishga katta e'tibor qaratgan va xalqni ma'rifatli, ilmiy qilishni o'zining asosiy maqsadi deb bilgan. Shu bilan birga, uning ta'lim tizimi va pedagogik g'oyalari o'z zamonining eng ilg'or fikrlarini o'zida mujassam etgan. Avloniyning hayoti va ijodi haqida ko'plab ilmiy tadqiqotlar o'tkazilgan bo'lsa-da, uning faoliyatining turli jihatlarini yangi va keng qamrovli nuqtai nazardan o'rganish juda muhimdir. Ushbu maqolada Avloniyning hayoti, ijodi va pedagogik qarashlari tahlil qilinadi. Abdulla Avloni 1878 yilda Toshkent shahrida tug'ilgan. U o'zining ilmiy faoliyatiga boshlagan davrda Turkistonning ta'lim va madaniyat sohalarida katta o'zgarishlar bo'layotgan edi. Avloniy yoshligidan ilmga chanqoq bo'lib, o'qish va ilm olish uchun barcha imkoniyatlardan foydalanishga harakat qilgan. U dastlab mahalliy maktablarda o'qigan, so'ngra Istanbulda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lgan. Avloniyning o'qish va ilm olish yo'lidagi sa'y-harakatlari uning kelajakdagi faoliyatining mustahkam poydevorini yaratdi. Abdulla Avloniyning ilmiy faoliyati. Avloniy nafaqat yozuvchi, balki ilm-fan sohasida ham katta ishlarga qo'l urgan. Uning ilmiy ishlari asosan tilshunoslik, adabiyot va pedagogika sohalarini qamrab oladi. Avloniyning "Milliy qadriyatlarimiz" kabi asarlari o'zbek xalqining tarixiy va madaniy merosini, tilini, an'analari hurmat qilishga chaqiradi. U o'z asarlarida yosh avlodni ilm olishga, ma'rifatga intilish va jamiyatni yuksaltirishga undagan. Abdulla Avloniyning adabiy faoliyati.

Abdulla Avloniyning adabiy ijodi ham juda boy va xilma-xildir. U turli janrlarda, jumladan, poeziya, drama, hikoyalar va maqolalar yozgan. Avloniyning adabiy ijodi o'zining falsafiy chuqurligi, ma'rifatparvarlik g'oyalari va millatni uyg'otishga qaratilgan ezgu niyatlari bilan ajralib turadi. Avloniyning eng mashhur asarlaridan biri "O'zbek tilining grammatikasi" bo'lib, u o'zbek tilining ilmiy asoslarini yaratishda katta rol o'ynagan. Abdulla Avloniyning pedagogik g'oyalari. Avloniy ta'limni faqat bilim olish deb emas, balki shaxsni kamolotga erishishning asosiy yo'li deb bilgan. Uning pedagogik g'oyalari jamiyatni ma'rifatli qilish, milliy qadriyatlarni hurmat qilish va yoshlarni yuksak axloqiy fazilatlarga tarbiyalashga qaratilgan edi. Avloniyning pedagogik faoliyati ta'lim jarayonida faol ishtirok etish, ta'lim metodlarini takomillashtirish va zamonaviy pedagogik g'oyalarni amalda qo'llashni o'z ichiga olgan. Abdulla Avloniyning milliy g'oyalari. Avloniyning asarlarida milliy g'oyalar doimo ustuvor o'rinda turadi. U o'zbek xalqining tarixiy an'analari va madaniyatiga hurmat bilan yondashgan. Avloniyning milliy g'oyalari, o'zbek tilining, adabiyotining va madaniyatining rivojlanishiga qaratilgan. Uning bu sohalaridagi ishlari ham o'zbek xalqining mustaqillikka bo'lgan intilishlarini kuchaytirishda muhim rol o'ynagan. Abdulla Avloniyning merosi. Abdulla Avloniyning merosi bugungi kunda ham o'zining ahamiyatini yo'qotgan emas. Uning asarlari o'zbek tilini va madaniyatini rivojlantirishda katta rol o'ynagan. Avloniyning pedagogik g'oyalari zamonaviy ta'lim tizimida ham qo'llanilmoqda. Shuningdek,

uning ilmiy va adabiy merosi o'zbek xalqining mustaqillik yo'lidagi intilishlarida muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Abdulla Avloniyning asarlari, g'oyalari va pedagogik metodlari o'zbek xalqining ta'lim va madaniyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Uning ilmiy va pedagogik faoliyati, yoshlarni nafaqat ilm olishga, balki yuqori axloqiy fazilatlarga ega bo'lishga, milliy qadriyatlarni hurmat qilishga undaydi. Avloniy o'z asarlarida va pedagogik g'oyalarida ilm-fan, ta'lim va madaniyat orqali jamiyatni yuksaltirishni asosiy maqsad sifatida ko'rgan. Abdulla Avloniyning asarlari, g'oyalari va pedagogik metodlari o'zbek madaniyatining rivojlanishida katta rol o'ynagan. U nafaqat o'z davrida, balki hozirgi kunda ham ta'lim, adabiyot va madaniyat sohalarida o'z ta'sirini davom ettirmoqda. Quyida uning asarlari, g'oyalari va pedagogik metodlari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

1. Abdulla Avloniyning asarlari

Avloniyning asarlari o'zining didaktik va ma'rifatparvarlik mazmuni bilan ajralib turadi. U o'z asarlarida til, adabiyot, madaniyat va ta'lim sohalariga alohida e'tibor qaratgan. Uning mashhur asarlarini quyidagicha tavsiflash mumkin:

a. "O'zbek tilining grammatikasi"

Bu asar Abdulla Avloniyning eng muhim ilmiy asarlaridan biridir. Uning mazmuni o'zbek tilining grammatik asoslarini yaratishga qaratilgan. Bu asarda Avloniy tilni tizimli ravishda, ilmiy nuqtai nazardan tahlil qiladi. U o'zbek tilining o'ziga xosligini, uning grammatik tuzilishini va tilni ilmiy asosda o'rganishga alohida ahamiyat beradi. "O'zbek tilining grammatikasi" nafaqat o'zbek tilining rivojlanishiga, balki uning ilmiy asosda o'rganilishiga katta hissa qo'shgan.

b. "Milliy qadriyatlarimiz"

Bu asar Avloniyning milliy g'oyalariga oid bo'lib, o'zbek xalqining tarixiy va madaniy merosiga hurmat bilan yondashadi. U o'zbek xalqining qadriyatlarini, an'analari va madaniyatini targ'ib qilgan. Avloniy milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirishni ta'lim orqali amalga oshirish zarurligini ta'kidlagan.

c. "Shaxs tarbiyasi"

Bu asar Avloniyning pedagogik qarashlarini o'z ichiga oladi. U bu asarda yoshlarni tarbiyalash, axloqiy fazilatlarni rivojlantirish va ilimli insonlarni shakllantirish borasida o'z g'oyalarini bildiradi. Avloniy yoshlarni nafaqat ilm olishga, balki yaxshi inson bo'lishga ham undagan.

d. "Turkistonlik yoshlarning ma'rifati"

Bu asar Avloniyning o'z zamonidagi turkistonlik yoshlarning ma'rifatli bo'lishi zarurligini ko'rsatadi. U yoshlarni ma'rifatga intilish, ilm olish va jamiyatga foydali bo'lishga chaqirgan.

Avloniyning g'oyalari o'z davrining eng ilg'or fikrlarini o'zida mujassam etgan. U o'z g'oyalarida milliy o'zlikni saqlash, ilm-fan va ta'lim orqali jamiyatni yuksaltirish, axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishni asosiy maqsad qilib

qo'ygan. Avloniy o'z g'oyalariida milliy g'oyani eng muhim omil sifatida ko'rgan. U o'zbek xalqining tarixiy an'analari va madaniyatini hurmat qilish, millatni tarbiyalashda uning qadriyatlarini targ'ib qilishni maqsad qilgan. Avloniy milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirishni ilm orqali amalga oshirishni tavsiya etgan.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki Abdulla Avloniyning hayoti va ijodi o'zbek xalqining madaniy merosida alohida o'rin tutadi. U nafaqat ilm-fan va adabiyot sohasida, balki pedagogika va jamiyatni rivojlantirishda ham katta hissa qo'shgan. Avloniyning asarlari, g'oyalari va pedagogik metodlari bugungi kunda ham o'zining ahamiyatini yo'qotmagan. Uning hayoti va ijodi, yosh avlod uchun hamda umumiy jamiyat uchun katta ilhom manbaidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Avloniy, A. (1927). *O'zbek tilining grammatikasi*. Toshkent: O'zbekiston.
2. Karimov, I. (1999). *Abdulla Avloniyning ilmiy va pedagogik merosi*. Toshkent: Fan.
3. Safarov, F. (2010). *Abdulla Avloniy va uning adabiy g'oyalari*. Toshkent: Yangi avlod.
4. Shamsutdinov, S. (2015). *Abdulla Avloniyning jamiyatga qo'shgan hissasi*. Toshkent: Sharq.
5. Tursunov, R. (2005). *Abdulla Avloniyning pedagogik g'oyalari va ularning amaliyoti*. Toshkent: O'qituvchi.